

VILNIAUS UNIVERSITETO DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Mokslo sritis/ys, kryptis/ys (kodai)	Medicinos ir sveikatos mokslai (M 000): Medicina (M 001)			
Fakultetas, Institutas, Katedra /Klinika	Medicinos fakultetas Biomedicinos Mokslų Institutas Patologijos, teismo medicinos ir farmakologijos katedra			
Dalyko pavadinimas (ECTS kreditai, val.)	Teisinės žinios ir deontologija teismo medicinos praktikoje 9 kreditai (240 val.)			
Dalyko studijų būdas	Paskaitos	Seminarai	Konsultacijos	Individualus darbas
ECTS kreditai	-	-	2	7
Dalyko vertinimo būdas (vertinama 10 balų sistemoje)	<p><u>Pranešimo pristatymas ir vertinimas:</u> pranešimas pristatomas tiksline tema, kuri derinama su koordinuojančiais dėstytojais (doktorantas turi išanalizuoti, apžvelgti ir pristatyti naujausias mokslines publikacijas ar teisės aktų pokyčius, susijusius su atitinkama tema).</p> <p><u>Pranešimo vertinimo kriterijai</u> (minimalus įskaitomas balas – 5):</p> <ul style="list-style-type: none"> a) pateiktos medžiagos aktualumas, naujumas ir atitikimas pasirinktai temai (2 balai); b) bendra pranešimo struktūra ir apimtis, aiškus žinių pateikimas, argumentacija, glaustumas ir konkretumas (2 balai); c) apibendrinimas, išvadų pristatymas ir pagrindimas (1 balas); d) probleminių klausimų iškėlimas, apžvelgtų žinių taikymo savajame disertaciniame darbe pateikimas (3 balai); e) vaizdinių priemonių organizavimas, gebėjimas dalyvauti diskusijoje, klausimų valdymas, oratoriniai gebėjimai (2 balai). 			
DALYKO KURSO TIKSLAS				
<p>Atnaujinti įgytas ir (ar) įgyti naujų žinių teismo medicinos teisinio reglamentavimo srityje, taip pat ugdyti gebėjimus naudoti teises žinias praktikoje, bei įsisavinti pagrindines etikos ir deontologijos sąvokas, deontologinių ekspertizių atlikimo metodiką, ypatumus, vertinimą, kriterijus.</p>				
PAGRINDINĖS DALYKO TEMOS				
<p><u>Lietuvos Respublikos teisės sistema:</u> Konstitucinės nuostatos dėl žmogaus teisių ir laisvių. LR baudžiamojo proceso, civilinio proceso, administracinių bylų teisenos įstatymo pagrindiniai bruožai.</p> <p><u>Teismai, teisės saugos institucijos, gynyba ir atstovavimas teisme:</u> LR teismų sistema ir pagrindiniai veiklos principai, teismų sudėtis ir kompetencija. Prokuratūros sistema ir funkcijos. Ikiteisminio tyrimo įstaigos ir jų kompetencija. Gynėjo ir atstovo procesinės teisės ir pareigos.</p> <p><u>Ekspertizės reglamentavimas Lietuvos Respublikos įstatymuose ir kituose teisės aktuose:</u> Įrodymų samprata. Ekspertų ir ekspertizės skyrimas baudžiamajame procese, civiliniame procese, administracinių ir administracinių teisės pažeidimų bylų teisenose. Papildomos, pakartotinės, naujos ekspertizės, kompleksinės ir komisijinės ekspertizės skyrimo tvarka, ypatumai. Eksperto teisės ir pareigos, atsakomybė. Ekspertizės įstaigos ir jų funkcijos. Specialistų skyrimas, jo teisės ir pareigos. Eksperto nušalinimo pagrindai ir tvarka. Eksperto apklausa teismo posėdyje. Ekspertizės atlikimo išlaidų apmokėjimo tvarka.</p>				

Lietuvos Respublikos teismo ekspertų teisinė padėtis pagal Teismo ekspertizės įstatymą ir kitus teisės aktus: Teismo ekspertizės atliekantys subjektai. Reikalavimai asmenims, siekiantiems tapti teismo ekspertais. Teismo eksperto kvalifikacijos suteikimo tvarka. Įrašymas ir išbraukimas iš Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašo. Privataus teismo eksperto statusas. Specialių žinių samprata, jų panaudojimo, atliekant teismo ekspertizės, sąlygos ir tvarka.

Ekspertizės aktas, jo turinys pagal Lietuvos Respublikos įstatymus ir kitus teisės aktus: Ekspertizės akto forma ir turinys. Ekspertizės akto įvertinimas.

Teismo ekspertų veiklos principai, atsakomybė už Teismo ekspertų profesinės etikos kodekso pažeidimus ir skundų nagrinėjimas: Teismo ekspertų veiklos principai. Atsakomybė už Teismo ekspertų profesinės etikos kodekso pažeidimus. Skundų dėl Teismo ekspertų profesinės etikos kodekso pažeidimų nagrinėjimas.

Deontologinė etika. Etikos įvadas. Išankstinio dorovės supratimo paaiškinimas. Dorovinis elgesys ir jo raida. Moralinis suverenitetas. Etika kaip mokslas (samprata, objektas). Etikos ryšys su kitais visuomenės mokslais. Etinės minties istorijos apžvalga. Filosofinės etikos istorijos prielaidos. Visuomenės gyvenimo ir dorovės koncepcijos kaita. Krikščioniška etika. Dorovės sąvoka. Visuomeninė dorovės esmė. Dorovinis elgesys ir jo lygiai. Reguliatyvinė dorovės funkcija. Dorovės kilmė ir prielaidos. Evoliucinė etika (H. Spenseris). Dorovės formavimasis. Pirmykštės visuomenės dorovė. Dorovinis pasirinkimas. Dorovinė laisvė. Pasirinkimo determinantės. Dorovinis vertinimas ir vertybės. Dorovinio vertinimo kategorijos. Žmogiškumas. Žmoniškumas. Humanizmas. Bendrosios savęs vertinimo kategorijos. Priedermė. Pareiga. Empirinės etikos pagrindimo motyvacija. Transcendentinės etikos pagrindimas ir motyvacija. Hedonizmo kritika (I. Kantas). Hipokrato priesaika – deontologinis tekstas. Paciento informuotumo problema. Praktinė deontologinių ekspertizų nauda. Išvadų formulavimo principai.

Medicinos etika. Medicinos etikos sistema ir istorija. Medicinos etika filosofijos požūriui. Moralės taikymas praktikoje. Dorovinio elgesio filosofinis pagrindimas medicinoje (A. Šopenhaueris). Etikos, psichologijos, sociologijos, teisės sąsajos medicinoje. Gydytojo, ligonio, socialinių grupių etika. Išskirtinis etikos ir medicinos etikos bruožas. Medicinos etinė struktūra. Etinės medicinos struktūros lygmenys. Problemos, susiformuojančios medicinos ir visuomenės santykio plotmėje. Problemos, susiformuojančios gydytojo asmenybės ir bendros etikos teorijos santykio plotmėje (gydytojo asmenybės dorovinio formavimo problemos).

Gydytojo etika – medicinos etikos dalis. Gydytojo etalonas ir profesionalumas. Gydytojo asmenybės savybės. Gydytojo profesijos ypatingumo sąlygojančios dorovinės nuostatos (sąžinė, pareiga, atsakomybė). Gydytojo santykiai su ligoniais, su ligonio artimaisiais. Gydytojo santykiai su bendradarbiais ir kolegomis. Gydytojo vieta visuomenės viešosios nuomonės formavime. Gydytojo dorovinė ir juridinė atsakomybė. Pagrindiniai medicinos darbuotojų principai (Ženevos deklaracija). Papildoma medicinos etikos taisyklė. Privalomo informuotumo principo sąlygos. Ligonių neinformuotumo priežastys (objektyvios ir subjektyvios).

Bioetika. Naujausios biomedicinos technologijos. Žmogaus teisių ir biomedicinos konvencija. Etika ir medicininiai tyrimai. Teisės aktų pasėkoje išsivysčiusios „gynybinės medicinos“ problematika.

SVARBIAUSIA REKOMENDUOJAMA LITERATŪRA

1. LR konstitucija (Žin., 1992, Nr.33-1014)*.
2. LR pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymas (Žin., 1996, Nr. 102-2317) *.
3. LR žmogaus mirties nustatymo ir kritinių būklių įstatymas (Žin., 1996, Nr. 30-712) *.
4. LR administracinių bylų teisenos įstatymas (Žin., 1999, Nr. 13-30813; 2000, Nr. 85-2566) *.

5. LR baudžiamasis kodeksas (Žin., 2000, Nr. 89-2741) *.
6. LR civilinis kodeksas (Žin., 2000, Nr. 74-2262) *.
7. LR baudžiamojo proceso kodeksas (Žin., 2002, Nr. 37-1341) *.
8. LR civilinio proceso kodeksas (Žin., 2002, Nr. 36-1340) *.
9. LR teismo ekspertizės įstatymas (Žin., 2002, Nr. 112-4969) *.
10. Sveikatos apsaugos ministro, Teisingumo ministro ir Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2003 m. gegužės 23 d. įsakymas Nr. V-298/158/A-86 „Dėl sveikatos sutrikdymo masto nustatymo taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2003, Nr. 52-2357) *.
11. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2003 m. balandžio 18 d. įsakymas Nr. 112 „Dėl teisinių žinių programos asmenims, siekiantiems tapti teismo ekspertais patvirtinimo“ (Žin., 2003, Nr. 39-1797) *.
12. LR vyriausybės 2006 m. gegužės 12 d. nutarimas Nr. 452 „Dėl transporto priemonės vairuojančių ir kitų asmenų neblaivumo (girtumo) ar apsvaigimo nustatymo taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2006, Nr. 56-2000; TAR 2016-05-25, i. k. 2016-13952) *.
13. Teismo ekspertų profesinės etikos kodeksas, patvirtintas Teismo ekspertų veiklos koordinavimo tarybos 2014 m. vasario 24 d. sprendimu Nr. B-16 „Dėl Teismo ekspertų profesinės etikos kodekso patvirtinimo“ (TAR, 2014-03-10, Nr. 2954) *.
14. Teismo ekspertų veiklos koordinavimo tarybos darbo reglamentas, patvirtintas teisingumo ministro 2014 m. kovo 4 d. įsakymu Nr. 1R-54 „Dėl Teismo ekspertų veiklos koordinavimo tarybos darbo reglamento patvirtinimo“ (TAR, 2014-03-05, Nr. 2704) *.
15. Teismų praktika. Internetinė prieiga:
<http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/detalipaieska.aspx?detali=2>
16. Širinskienė A., Narbekovas A. Medicinos etika. Vilnius, MRU. 2007 m.
17. MacIntyre A. Trumpa etikos istorija. Dorovės filosofijos istorija nuo Homero iki dvidešimto amžiaus. Vilnius, 2014 m.
18. Shafer-Landau, R. Ethical theory. Wiley-Blackwell, JK, 2013 m.

* Teisinių aktų galiojančios redakcijos.

KONSULTUOJANTYS DĖSTYTOJAI

1. Dalyką koordinuojantis dėstytojas: Jurgita Stasiūnienė (doc. dr.).

PATVIRTINTA:

Vilniaus universiteto Medicinos ir sveikatos mokslų Doktorantūros mokyklos Tarybos posėdyje: 2022 m. rugsėjo 29 d.

Tarybos pirmininkė: prof. Janina Tutkuvienė